

УРОКИ 27-28 (05.12.2022) ОСНОВИ АРХІТЕКТУРИ, 41 ГР. ТЕМА : АРХІТЕКТУРА ВИСОКОГО І ПІЗНЬОГО РЕНЕСАНСУ

Наприкінці XV століття міста Північної Італії втрачають своє економічне значення через переміщення основних торгових шляхів із Середземного моря в Атлантичний океан. Центр будівельної діяльності переноситься до Риму - столиці католицької церкви усієї Європи. Вступивши на папський престол Юлій II (1503 р.) залучає до роботи кращих архітекторів і художників: Браманте, Рафаеля, Сангалло, Сансовино, Мікеланджело та інших. У Римі створюються монументальні будівлі, визнані витворами мистецтва; зникають середньовічні риси, архітектура повністю виходить з класичних принципів.

Основними пам'ятками архітектури цього періоду є світські будівлі, які відрізняються гармонійністю та величчю своїх пропорцій, витонченістю деталей (наприклад, палаццо Фарнезе, 1546-1547 рр., арх. Антоніо да Сангалло, Мікеланджело, Віньйола, Джакомо делла Порта), а також палаци з легкі галереї на колонах. У храмовому будівництві спостерігається прагнення грандіозності та величності.

Найбільшим архітектором цього періоду був Донато д'Анджело Браманте. Побудоване Браманте палаццо делла Канчеллерія (головна папська канцелярія) у Римі (після 1486 р.) виражає гармонію класичних форм. Композиція фасаду, ритмічно розчленованого ордерами та карнизними тягами разом із витонченими архітектурними деталями та віконними обрамленнями, представляє складний та урочистий образ.

Темп'єто (рис. 41) - окрема каплиця у дворі монастиря Сан П'єтро ін Монторіо (1502 р.), побудована Браманте, незважаючи на невеликі розміри, справляє враження монументальності. Каплиця представляє купольну ротонду (круглу в плані будівлю), оточену римсько-доричною колонадою. Над круговим антаблементом за тонко промальованою балюстрадою піднімається барабан, увінчаний куполом. Будівля відрізняється досконалістю пропорцій.

За наказом папи Юлія II у Римі на місці ранньохристиянської базиліки розпочалося будівництво найбільшого християнського храму – Собору Святого Петра. В 1506 був затверджений проект архітектора Браманте, відповідно до якого собор представляв центричну споруду у формі грецького (з рівними сторонами) хреста з напівкруглими апсидами на кінцях (рис. 42). Кубічний обсяг собору закінчувався півсферою головного бані та чотирма малими куполами по кутах. Форма головного бані склалася під впливом бані Пантеона. Браманте говорив: «Моя ідея – поставити купол Пантеону на склепіннях храму світу».

а)

б)

Рис. 41. Темп'єтто в Римі (1502 р.), арх. Д. Браманте:
а- загальний вигляд; б - план

Після смерті Браманте в проектуванні та будівництві собору Св. Петра брали участь багато великих архітекторів того часу: Рафаель Санті, Антоніо да Сангалло, Мікеланджело, Джакомо делла Порта, Доменіко Фонтана, Джакомо Бароцці і Віньола.

До кінця XVI століття в Італії продовжувався економічний спад. У цей час спостерігається посилення ролі церкви та починаються гоніння на гуманістів. У зв'язку з цим центрами архітектури пізнього Ренесансу були Рим та Венеція, яка вважалася самостійною республікою.

Яскравим представником римської школи був архітектор, скульптор і художник Мікеланджело Буонарроті. Споруди Мікеланджело, що включають скульптуру та живопис, відрізняються емоційною насиченістю, пластичністю форм та їх напруженою динамікою. Будучи основоположником маньєризму (від «манірний», «чудернацький») в архітектурі, Мікеланджело вільно інтерпретує принципи та форми античності. Ордер втрачає своє значення, перетворюючись на засіб декорування стін, створення укрупнених мас. Згодом із цієї тенденції розвивається стиль бароко.

У 1546 Мікеланджело продовжив будівництво собору Св. Петра. Взявши за основу задум Браманте, він подовжив східну гілку хреста, повернувшись до традиційної форми храму як латинського хреста (рис. 42). Усі несучі конструкції Мікеланджело зробив більш масивними і виділив головний підкупольний простір, а зі східного фасаду додав портик з урочистою колонадою. Грандіозний купол двошарової конструкції діаметром 42 м був побудований на підставі креслень

a)

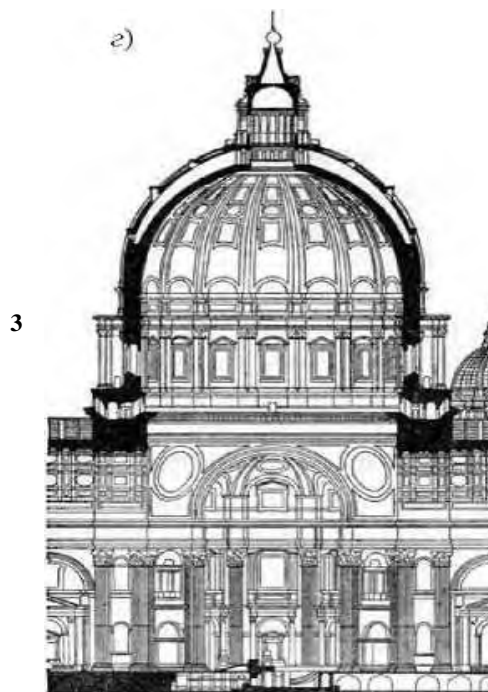
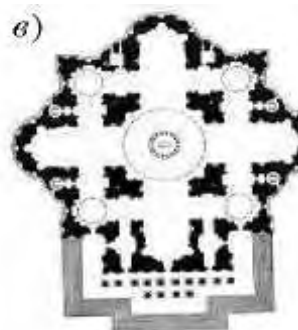
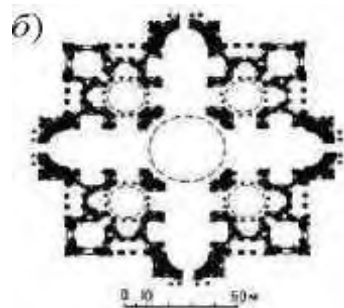

Рис. 42. Собор Святого Петра в Римі (середина XVI – середина XVII ст.):а -загальний вигляд; плани: б – Браманте; в - Мікеланджело; г - поздовжній розріз підкупольної частини; буд - площа перед собором (1667 р.), арх. Л. Берніні

а) Мікеланджело після його смерті архітектором Джакомо делла Порта, який дещо збільшив (на 4 м) стрілу підйому купола. В основі купола вперше було застосовано залізне розтяжне кільце, що дозволило зменшити масивність стін. Завдяки пружинній формі купола величезний собор висотою 123,4 м набув цілісності та урочистого вигляду.

У венеціанській архітектурі збереглася традиційна база архітектурної композиції. Під впливом праць Палладіо і Віньйоли став застосовуватися великий ордер (що об'єднував кілька поверхів), що набув широкого поширення в архітектурі класицизму.

Заміська садиба (місце відпочинку багатих городян) набуває характеру парадної споруди, розкритої до природи. Чудовий приклад органічного зв'язку архітектури з пейзажем дає вілла Ротонда поблизу Віченці (рис. 43), побудована Андреа Палладіо в середині XVI ст. Вілла має чітку центричну композицію з круглим купольним залом. Кубічний обсяг будівлі оточений із чотирьох сторін портиками іонічного ордера. Широкі сходи пов'язують будинок із навколишньою природою. Господарські приміщення вілли, що розташована на пагорбі, знаходяться на цокольному поверсі. За проектом архітектора Віньйоли було виконано реконструкцію заснування замку Капрарола поблизу Вітербо (1559 - 1562 рр.). Вілла, побудована для кардинала Фарнезе, представляє монументальну п'ятигранну будівлю з величним круглим двором у центрі, чудовими інтер'єрами та круглими сходами. Високі стіни розчленовані віконними прорізами різних розмірів у поєднанні з ордерними елементами. Навколо вілли утворюється парковий ансамбль.

З початку XVI століття архітектурні форми Ренесансу поширилися всією Європою, змінюючись і спираючись на місцеві традиції. Прийоми Ренесансу застосовувалися насамперед у будівництві палаців, що прийшли на зміну феодалним замкам.

4

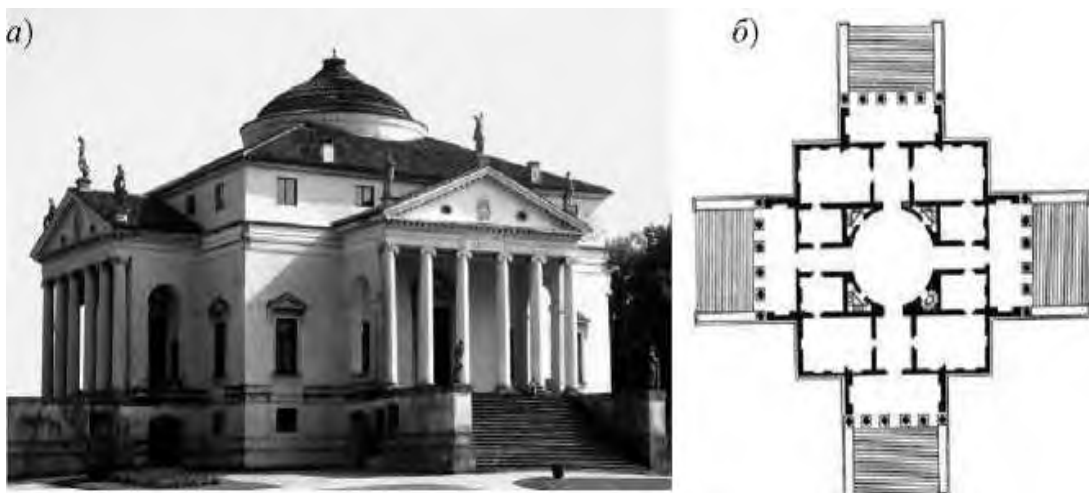
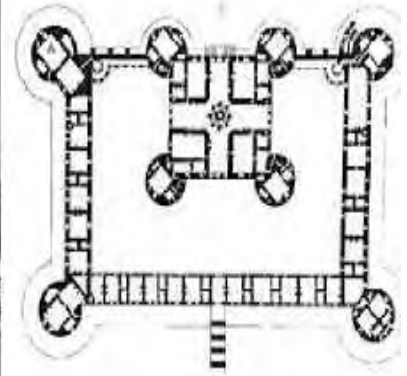

Рис. 43. Вілла Ротонда поблизу Віченці (1551 – 1591 рр.), арх. А. Палладіо:
а- загальний вигляд; б - план

a)

a)

б)

Рис. 44. Замок Шамбор у долині Луари у Франції (1519 – 1547 рр.):

a- загальний вигляд; б - план

Замок Шамбор у долині нар. Луари (рис. 44) у Франції - величезна споруда (156 x 117 м) епохи Ренесансу - була побудована в 1519 - 1547 рр. під керівництвом архітектора Доменіко та Кортоня. Будівля має симетричну композицію плану з великими хрестоподібно розташованими залами, що поділяють кожен поверх на чотири сектори. Оригінальна конструкція центральних сходів, що з'єднує всі поверхи та увінчана ліхтарем, розроблена Леонардо да Вінчі. Сходи складається з двох спіралей, що накладаються одна на одну, але ніде не перетинаються. Застосування горизонтальних поверхових членів тягами, ордерних пілястр на фасаді свідчить про сприйняття ренесансних форм, проте верхня частина замку прикрашена готичними пінаклями, фронтонами, камінними трубами, ліхтариками.

Споруди зрілого французького Ренесансу (середина XVI ст.) відрізняються досконалістю ордерних пропорцій, високою якістю скульптурного та орнаментального оздоблення. Ренесансні риси проявляються у східному фасаді Луврського палацу Парижі (середина XV в.). Рівні ряди вікон, поверхові тяги карнизів, ритмічно розставлені пілястри коринфського ордера показують гарне знайомство з античністю та ренесансним архітектурою Італії.

Архітектура Ренесансу, заснована на вивченні та відтворенні класичних форм для служіння сучасним цілям, справила помітний вплив на розвиток архітектури бароко та класицизму.